

SAİT FAİK ABASIYANIK

Türk Edebiyatı / Öykü

Semaver

Sait Faik Abasıyanık, 18 Kasım 1906'da Adapazarı'nda doğdu, çocukluk yıllarını Karamürsel ve Adapazarı arasında geçirdi. İlkokula Rehber-i Terakki'de başlayan Sait Faik, ailesinin İstanbul'a taşınmasıyla İstanbul Erkek Lisesi'ne devam etti. Ancak toplu bir disiplin cezası nedeniyle Bursa Erkek Lisesi'ne nakledildi ve 1928 yılında buradan mezun oldu. İlk öyküsü "İpekli Mendil"i Bursa'da, bir edebiyat dersi ödevi olarak yazdı.

1929'da "Uçurtmalar" başlıklı yazısı *Milliyet* gazetesinde yayımlandı. İstanbul Darülfünunu'nda (günümüzde İstanbul Üniversitesi) birkaç yıl edebiyat okuduktan sonra Fransa'ya giderek Grenoble Üniversitesi'nde bir süre eğitim aldı. Ancak akademik disipline pek de uygun olmayan mizacı, onu bambaşka yollara sürükledi. 1934'te İstanbul'a döndü ve öyküleri *Varlık*, *Ağaç*, *Servetifünun-Uyanış*, *Ses*, *Yeni Ses*, *Yaprak*, *Yenilik* gibi dergilerde yayımlanmaya başladı. İlk kitabı *Semaver*, 1936'da yayımlandığında Türk hikâyeciliğine yeni bir soluk getirmişti. Ardından *Sarnıç* (1939) ve *Şahmerdan* (1940) gibi eserleriyle edebiyat dünyasında kendine özgü bir yer edindi.

Babasının 1938'de vefatından sonra, annesiyle birlikte Burgazada'daki köşke yerleşti. Bu küçük ada, onun edebiyatındaki insan ve doğa gözlemlerinin en büyük ilham kaynaklarından biri oldu. İstanbul'un kenar mahallelerinden balıkçılara, esnaftan ada sakinlerine kadar herkes, onun öykülerinde birer kahramana dönüştü.

1940'lı yıllarda siroz hastalığına yakalanan Sait Faik, bu zor süreçte rağmen yazmaktan vazgeçmedi. Öykülerinde İstanbul'un ve insanının renklerini anlatmayı sürdürdü. 1953'te Amerika'daki Mark Twain Derneği'ne onur üyesi seçilerek uluslararası takdir kazandı. Ancak yaşamı, 11 Mayıs 1954'te, henüz 48 yaşındayken sona erdi.

Vasiyetiyle eserlerinin telif haklarını ve malvarlığını Darüşşafaka Cemiyeti'ne bağışladı. Onun anısını yaşatmak amacıyla 1955'ten itibaren "Sait Faik Hikâye Armağanı" düzenlenmeye başlandı. Bu ödül, Türk öykücülüğüne yıllardır değerli isimler kazandırmaya devam ediyor.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Lüzumsuz Adam
Son Kuşlar
Alemdağ'da Var Bir Yılan
Bütün Öyküleri

SEMAVER

Yazan: Sait Faik Abasıyanık

Yayına hazırlayan: Kemal Küçükgedik

Yayın hakları: © 2025 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Ocak 2025 / ISBN 978-625-6162-88-4

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı ve sayfa uygulama: Gökçen Yanlı

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Semaver

Sait Faik Abasıyanık

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

İçindekiler

Semaver	9
Stelyanos Hrisopulos Gemisi	15
Meserret Oteli	25
Bir Kıyının Dört Hikâyesi	31
Babamın İkinci Evi	39
İpekli Mendil.....	43
Kıskançlık.....	47
Bohça.....	51
Orman ve Ev	55
Düğün Gecesi.....	59
Şehri Unutan Adam.....	63
Üçüncü Mevki	67
Garson.....	73
Birtakım İnsanlar.....	79
<i>Benimle Beraber Seyahatten Dönerler</i>	
Sevmek Korkusu	83
Louvre'dan Çaldığım Heykel.....	87
Robenson.....	89
İhtiyar Talebe.....	93
Bir Vapur	117

Semaver

“Sabah ezanı okundu. Kalk yavrum, işe geç kalacaksın.”

Ali nihayet iş bulmuştu. Bir haftadır fabrikaya gidiyordu. Anası memnundu. Namazını kılmış, duasını yapmıştı. İçindeki Cenabı Hak’la beraber oğlunun odasına girince uzun boyu, geniş vücudu ve çok genç çehresiyle rüyasında makineler, elektrik pilleri, ampuller gören, makine yağları sürünen ve bir dizel motoru homurtusu işiten oğlunu evvela uyandırmaya kıyamadı. Ali iş-ten çıkmış gibi terli ve pembeydi.

Halicioğlu’ndaki fabrikanın bacası kafasını kaldırmış, bir horoz vekarıyla sabaha, Kâğıthane sırtlarında beliren fecri-kâzibe¹ bakıyordu. Neredeyse ötecekti.

Ali nihayet uyandı. Anasını kucakladı. Her sabah yaptığı gibi yorganı kafasına büsbütün çekti. Anası yorgandan dışarıda kalan ayaklarını gıdıkladı. Yataktan bir hamlede fırlayan oğluyla beraber tekrar yatağa düştükleri zaman bir genç kız kahkahasıyla gülen kadın, mesut sayılabilirdi. Mesutları çok az bir mahallenin çocukları değil miydiler? Anasının çocuğundan, çocuğun anasından başka gelirleri var mıydı? Yemek odasına kucak kucağa geçtiler. Odanın içini kızarmış bir ekmeğin kokusu doldurmuştu. Semaver, ne güzel kaynardı. Ali semaveri, içinde ne ıstırap, ne grev, ne de kaza olan bir fabrikaya benzetirdi. Ondandır yalnız koku, buhar ve sabahın saadeti istihsal² edilirdi.

1. Yalancı tan.

2. Elde etme, üretim.

Sabahleyin Ali'nin bir semaver, bir de fabrikanın önünde bekleyen salep güğümü hoşuna giderdi. Sonra sesler. Halıcioğlu'ndaki askeri mektebin borazanı, fabrikanın uzun ve bütün Haliç'i çınlatan düdüğü, onda arzular uyandırır, arzular söndürdü. Demek ki Alimiz biraz şairceydi. Büyük değirmende bir elektrik amelesi için hassasiyet, Haliç'e büyük transatlantikler sokmaya benzerse de biz, Ali, Mehmet, Hasan biraz böyleyizdir. Hepimizin gönlünde bir aslan yatar.

Ali annesinin elini öptü. Sonra şekerli bir şey yemiş gibi dudaklarını yaladı. Annesi gülüyordu. O annesini her öpüşte, böyle bir defa yalanmayı âdet etmişti. Evin küçük bahçesindeki saksıların içinde fesleğenler vardı. Ali birkaç fesleğen yaprağını parmaklarıyla ezerek avuçlarını koklaya koklaya uzaklaştı.

Sabah serin, Haliç sisliydi. Arkadaşlarını sandal iskelesinde buldu; hepsi de dinç delikanlılardı. Beş kişi Halıcioğlu'na geçtiler.

Ali bütün gün zevkle, hırsıyla, iştiaqla çalışacak. Fakat arkadaşlarından üstün görünmek istemeden. Onun için dürüst, gösterişsiz işleyecek. Yoksa işinin fiyakasını da öğrenmiştir. Onun ustası İstanbul'da bir tek elektrikçiydi. Bir Alman'dı. Ali'yi çok severdi, işinin dalaveresini, numarasını da öğretmişti. Kendi kadar usta ve becerikli olanlardan daha üstün görünmenin esrarı çeviklikte, acelede, aşağı yukarı sporda yani gençlikteydi.

Akşama, arkadaşlarına yeni bir dost, yeni bir kafadar, ustalarına sağlam bir işçi kazandırdığına emin ve memnun evine döndü.

Anasını kucakladıktan sonra karşı kahveye, arkadaşlarının yanına koştu. Bir pastra oynadılar. Bir heyecanlı tavla partisi seyretti. Sonra evinin yolunu tuttu. Anası yatısı namazını kılıyordu. Her zaman yaptığı gibi anacığının önüne çömeldi. Seccadenin üzerinde taklalar attı. Dilini çıkardı. Nihayet kadını güldürmeye muvaffak olduğu zaman, kadıncağız selam vermek üzereydi.

Anası:

"Ali be, günah be yavrum" dedi. "Günah yavrucuğum, yapma!"

Ali:

“Allah affeder ana” dedi.

Sonra saf, masum sordu:

“Allah hiç gülmez mi?”

Yemekten sonra Ali, bir Natpinkerton romanı okumaya daldı. Anası ona bir kazak örüyordu. Sonra yükün içinden lavanta çiçeği kokan şilteler serip yattılar.

Anası sabah namazı okunurken Ali’yi uyandırdı.

Kızarmış ekmeğin kokan odada semaver ne güzel kaynardı. Ali semaverini, içinde ne ıstırap, ne grev, ne de patron olan bir fabrikaya benzetirdi. Onda yalnız koku, buhar ve sabahın saadeti istihsal edilirdi.

* * *

Ali’nin annesine ölüm, bir misafir, bir başörtülü, namazında niyazında bir komşu hanım gelir gibi geldi. Sabahları oğlunun çayını, akşamları iki kap yemeğini hazırlaya hazırlaya akşamı ediyordu. Fakat yüreğinin kenarında bir sızı hissediyor; buruşuk ve tülbent kokan vücudunda akşamüstleri merdivenleri hızlı hızlı çıktığı zaman bir kesiklik, bir ter, bir yumuşaklık duyuyordu.

Bir sabah, daha Ali uyanmadan, semaverin başında üzerine bir fenalık gelmiş, yakın sandalyeye çöküvermişti. Çöküş, o çöküş.

Ali annesinin kendisini bu sabah niçin uyandırmadığına hayret etmekle beraber uzun zaman vaktin geciktiğini anlamamıştı. Fabrikanın düdüğü, camların içinden tizliğini, can koparıcılığını terk etmiş ve bir sünger içinden geçmiş gibi yumuşak, kulaklarına geldi. Fırladı. Yemek odasının kapısında durdu. Masaya elleri dayalı uyuklar gibi vaziyetteki ölüyü seyretti. Onu uyuyor sanıyordu. Ağır ağır yürüdü. Omuzlarından tuttu. Dudaklarını soğumaya başlamış yanaklara sürdüğü zaman ürperdi.

Ölümün karşısında, ne yapsak, muvaffak olmuş bir aktörden farkımız olmayacak. O kadar, muvaffak olmuş bir aktör.

Sarıldı. Onu kendi yatağına götürdü. Yorganı üstlerine çekti; soğumaya başlayan vücudu ısıtmaya çalıştı. Vücudunu, hayatiyetini bu soğuk insana aşılama uğraştı. Sonra, âciz, onu köşe minderinin üzerine attı. Bütün arzusuna rağmen o gün ağlayamadı. Gözleri yandı, yandı, bir damla yaş çıkarmadı. Aynaya baktı. En büyük kederin karşısında, bir gece uykusuz kalmış insan çehresinden başka bir çehre almak kabil olmayacak mıydı?

Ali birdenbire zayıflamak, birdenbire saçlarını ağarmış görmek, birdenbire belinde müthiş bir ağrıya iki kat oluvermek, hemen yüz yaşına girmiş kadar ihtiyarlamak istiyordu. Sonra ölüye bir daha baktı. Hiç de korkunç değildi.

Bilakis çehre eskisi kadar müşfik, eskisi kadar mülayimdi. Ölünün yarı kapalı gözlerini metin bir elle kapadı. Sokağa fırladı. Komşu ihtiyar hanıma haber verdi. Komşular koş koş eve geldiler. O fabrikaya yollandı. Yolda kayıkla giderken, ölüme alışmış gibiydi.

Yan yana, kucak kucağa, aynı yorganın içinde yatmışlardı. Ölüm munis, anasına girdiği gibi onun bütün hassasiyetini, şefkatini, yumuşaklığını almıştı. Yalnız biraz soğuktu. Ölüm bildiğimiz kadar korkunç bir şey değildi. Yalnız biraz soğuktu o kadar...

Ali, günlerce evin boş odalarında gezindi. Gece ışık yakmadan oturdu. Geceyi dinledi. Anasını düşündü. Fakat ağlayamadı.

Bir sabah yemek odasında karşı karşıya geldiler. O, yemek masasının muşambası üzerinde sakin ve parlaktı. Güneş sarı pirinç maddenin üzerinde donakalmıştı. Onu kulplarından tutarak gözlerinin göremeyeceği bir yere koydu. Kendisi bir sandalyeye çöktü. Bol bol, sessiz bir yağmur gibi ağladı. Ve o evde o, bir daha kaynamadı.

Bundan sonra Ali'nin hayatına bir salep güğümü girer.

Kış Haliç etrafında İstanbul'dakinden daha sert, daha sisli

olur. Bozuk kaldırımların üzerinde buz tutmuş çamur parçalarını kırarak erkenden işe gidenler, mektep hocaları, celepler ve kasaplar fabrikanın önünde bir müddet dinlenirler, kocaman bir duvara sırtlarını vererek üstüne zencefil ve tarçın serpilmiş salep içerlerdi.

Yün eldivenlerin içinde saklı kıymetler elleri salep fincanını kucaklayan, burunları nezleli, kafaları grevli, ıstıraplı pirinç bir semaver gibi tüten sarışın ameleler, mektep hocaları, celepler, kasaplar ve bazen fakir mektep talebeleri kocaman fabrika duvarına sırtlarını verirler; üstüne rüyalarının mabadi serpilmiş salepten yudum yudum içerlerdi.

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Stelyanos Hrisopulos Gemisi

Kış, Ada'nın sahillerine lodoslarla beraber gelirdi. Kocayemiş ağaçlarının çamlarla birleştiği adanın lodos tarafında, hiçbir ev yoktur. Orada kocaman vahşi kayalar, tuhaf kuşlar ve derin uçurumlar vardır. Kalpazanlar Kayası'nın üstünden lodos aştığı zaman, adanın poyraz tarafındaki evlerinde sessiz bir hayat başlardı. Göçler gitmiş olurdu. Banyolar sökülmiş; köşkler küskün ve hayatsız dururdu. Küçük sandallar yer yer karaya çekilmiş bulunurdu. İşte balık zamanı bu zamandı. Kocaman gırgır kayıkları sahile başvururlar, torik ve palamut adanın etrafında bütün gün döner dolaşır. Kocaman kayıklar, kocaman bir şehre durmadan balık götürür, adaya para pul, bir iki çuval un, birkaç kilo et getirirlerdi. O sene kış ne kadar fazla olmuşsa balık da o nispette az çıkmıştı. Balığın az, kışın çok olması günah çıkartan papazı bile düşündürdü.

Stelyanos sabahdan beri çapari hazırlıyordu. Tamir ettiği ağlar çoktan bozulmuş, yazın hazırladığı oltalar kopmuş, kayığın boyaları dökülmüş, evin içi çoktan karmakarışık olmuştu. Bu sene balık yoktu. Bu seneki göçler evvelki senekiler gibi bol keseden para harcamamışlardı. Balığı bile başka balıkçıdan almışlardı. Beş para faydalarını görmemişti. Trifon, kışa girerken hastalanmıştı. Köyde ilaç pahalıydı. Şehre inmek bir meseleydi. Trifon gerçi mektebe gitmiyordu. Ama kendi kendine çalışıyordu. Kitap, defter bile epey para tutmuştu. Stelyanos yarın balığa gidecekti. Çaparının hindi tüylerini düzeltiyor; kopmuş, çürümüş misinalarını tamir ediyor, paslı iğneleri değiştiriyordu. Bir bol balık olsaydı

yarın da biraz gazyağı, bir parça şeker, Trifon'a bir pantolon, bir yün yelek, kendisine bir kasket alabilseydi. Evin içini biraz düzeltse, şehirden Trifon'a bir iki küçük hediyecik getirseydi. Bir denizci hikâyesi kitabı satın alsaydı. Bir kocaman gemi resmi bulup Trifon'un yattığı küçücük odaya çivileseydi.

Stelyanos balığa akşamleyin çıktı. Gecenin kim bilir hangi saatinde dönecekti. Trifon büyükbabasını beklerken uyuyakalmıştı. Rüya görüyordu.

Bir kayanın önünde bir gemi vardı. Trifon geminin içinde mi, yoksa kayanın üstünde miydi? Müthiş bir dalga, her an gemiyi o büyük kayaya çarpacak gibi yaklaşıyor, sonra nasıl oluyor bilinmez, dalga gelip gemiye çarpıyordu. Her an o kaya ile gemi arasında bir iki kulaçlık mesafe azalacak zannedildiği halde azalmıyordu, artmıyordu da.

Bu rüya böylece devam ederken Stelyanos içeri girdi. Rüzgâr odanın içini karıştırdı. Bir iki fotoğraf yerlerinden düştü. Danteller uçuştular.

"Uyumuyor muydun, Trifon?"

"Uyuyordum ya... Balık var mı baba?"

"Yok... Deniz sanki bomboş."

"Neden acaba?"

"Muhakkak bir canavar peyda oldu, Trifon. Yoksa bu vakit balık olmaz mı?"

"Dede... Sen hiç canavar gördün mü?"

Stelyanos canavar görüp görmediğini kendi kendisine sorduğu zaman düşünür kalırdı. Fakat başkaları sorunca, o kadar canavar hikâyeleriyle doluydu ki, o kadar gece yaraları, deniznin karanlık, fosforlu yüzünden hışımla kocaman hayvanlar geçtiğini görmüştü ki... Hikâyelerle hakikatleri karıştırır, muhayyilesinde ve hafızasında yaşayan mahlukları, denizlerde yaşamış hayvanlar gibi bulup çıkarıverirdi.

Zaten deniz kadar meçhul bir şey var mıydı? Kim bilir oltaların yetişmediği, ağların serpilmediği denizlerde ne tatlı, güzel balıklar; ne haşın, yırtıcı, hayal edilmez canavarlar vardı.

“Gördüm, Trifon. Bir kıştı. Toriğe çıkmıştık. Bulduğumuz nişanda pamukbalığı dedikleri bir canavar olduğunu işitmiştik. Bu balığın yavrusu yirmi, yirmi beş kilo ağırlığında olurmuş diye duyardık. Bu yavruları büyükler, bir tehlike karşısında yutarlar; tehlike atladıktan sonra tekrar kusarlanmış. Düşün Trifon pamukbalığı ne kadar kocaman bir şey. Pamukbalığını o akşam Rüstem Çavuş yakalamıştı. Biz, bütün kayıklar onun etrafını almıştık. Bembeyaz, hakikaten pamuk gibi beyaz bir mahluku. Yalnız ağzı, görülecek bir şeydi! Belki şu kapı kadar büyük. Dişleri yoktu. Rüstem Çavuş balığın karnına bıçağı daldırınca, bu karnın içinde dört tane dipdiri yavru bulduk. Sonra bu hayvanın yalnızca yavrusu yakalandı mıydı, bütün deniz karışır, o cins bütün balıklar sandallara hücum ederler, devirirlermiş. O gece böyle bir vakaya meydan vermemek için kaçmıştık. Sonra bir akşam da...”

Hikâyeler birbirini takip eder, Trifon müphem bir korku içinde uyuyuverirdi.

Kış ne kadar çok, ne kadar uzun olursa olsun; balık ne kadar az çıkarsa çıksın; yine yaz, bildiği gibi mahrumiyetlerin içinden kafasını kaldıracak ve onu bekleyenlere gelecektir.

Yukarıki iki odasında göçlerin oturduğu, sarı maden toprağı sıvalı küçük evin sahibi Stelyanos Hrisopulos, aşağıda zeminden üç merdivenle inilen bir odada balık ağlarını örmekle meşguldü. Küçük odanın tavanı insan boyundan yüksek olmasına rağmen, insanı eğilmeye mecbur bırakan bir karanlık; kilise önlerinde, deniz kenarlarında, balık ağlarının arasında, sandalın içinde çıkmış sarı alaminüt³ fotoğrafları hayal meyal fark ettirirdi. Bu fotoğraflara baktıkça, Hrisopulos ailesinin büyük kızını bir kraliçe tav-

3. Şişşak.

ıyla sandal çekerken, küçük Trifon'u berrak dişleriyle gülerken görür; bütün çirkinlikleri silip süpüren alacakaranlığı seviverirdi. Hrisopulos ailesi bütün ölüleri ve iki tek canlısıyla güzel bir aileydi.

Onları ören bir genç gözünü bozacak kadar ince ve sanat-kârane dantellerle süslü bir masa örtüsünün üstünde, kırmızı boyaları dökülmüş minyatür bir rakı sürahisinin yanında Trifon'un günlerce çalışarak yaptığı bir gemi duruyordu. Geminin yanında, Stelyanos'un küçük kızı ve Trifon'un anası Yovana'nın ayakta bir resmi vardı. Yovana öleli dört sene olmuştu. Trifon şimdi on iki yaşındaydı. Sekiz yaşındaki Trifon'un resmi masanın üzerindeki gemi ve balık ağlarıyla beraber o sene, anasının öldüğü sene çıkmıştı. Bu resim on yaşındaki bir çocuğun ilişemeyeceği yere asılmıştı.

Stelyanos Hrisopulos'un en şayanı dikkat yeri boynuydu. Hiç kimsenin boynu, bir balıkçının kafasıyla vücudu arasında yükselen bu garip sütun kadar sert, dik, kararmış, adeta nasırlı ve sinirli olamaz. Buruşuk derinin üstünde rüzgârın, güneşin yaptığı tesis çok büyüktür. Genç bir balıkçı yüzüne sıhhat, enerji, hayat ve renk ulaştıran bu sütun, yalnız balıkçılarda bu kadar devrilmez bir mahiyetle yükselir. Bir balıkçı ne kadar ihtiyar olursa olsun, derisi ne kadar buruşuk bulunursa bulunsun, her zaman kafası genç, dinç, boynu sağlam ve diktir.

Stelyanos Hrisopulos hem balık ağlarını örüyor, hem şarkı söylüyordu. Büyük kızını dokuz sene evvel kaçırmışlardı. Küçük kızı daha uslu akıllı çıkmış, evlenmiş barklanmıştı. Damadı, bir kış kocaman ve geniş sırtına işleyen bir rüzgâra yakalanmış, kayığı batmış, kendisi zorla kurtarılmıştı. Fakat zatürre, bu çınar adamı bir on gün içinde, ara sıra evlerine gelen sıska göçlere döndürüvermişti. On altıncı gün sokağa çıkan Stavro yirmi beşinci gün yine aynı hastalıktan ölüvermişti. Küçük kız, bu kocaman kolları, sert bakışlı delikanlıyı unutmamış, verem olmuştu. Büyük

oğluysa Yunanistan'da ne yaptığı meçhuldü. Dört senedir haber alamıyordu. Küçük kızı da öldükten sonra, Stelyanos'un elinde avcunda Trifo'dan başka insan kalmamıştı.

Trifon bu sert bakışı, bu çelik boynu, bu perişan ve laubali kıvrıcık saçları, bu kuvvetli parlak dişleri babasından almıştı. Anasından ona yalnız huylar geçmişti. Birden parlayıveren çok seri neşesi vardı. Gürbüz insanlara has, açılan ve hayrete düşüren bir gülüşle gülerdi. O uzun, ince, Grek yüz adeta değirmileşir, gözler küçülür, sivri, ince ve beyazlığından sarıca dişleri bir kutu, bir acayip kutu gibi açılırdı. Ve keder de ona birden gelirdi. Sebebi başka çocuklar için tekrar yılışık bir gülme veren her söz onu darıltır, ağlatırdı. Stelyanos hem şarkı söylüyor, hem balık ağlarını tamir ediyor, hem de küçük Trifon'u düşünüyordu.

Küçük Trifon'u düşünen büyükbaba gülmez olur mu? Hiçbir hareket bu gülüş kadar belirsiz ve nice değildir. Onun için kimse, üç yavrusunu kaybetmiş bir insan diyemezdi. Bu gülen yüz, en bahtiyar insanların yüzüydü. Belki bir hile düşünen hilekâr da böyle gülerdi. Belki sandalını saati iki mecediyeye kiraya vermiş balıkçılar da böyle içten içe sırtırlardı. Stelyanos, Trifon'u düşünürken kimse gelip onu rahatsız etmemeliydi. O her zaman Trifon'u düşünürdü ama, bilhassa elinde iş, balık ağlarını örerken onun küçük yaramazlıklarını, tatlı şakalarını hatırlayabilirdi. Başka zamanlar Trifon yelken açmasın, Trifon soğuk almasın, Trifon bu havada denize girmesin, Trifon çamlarda uyumasın, Trifon sokak çocuklarıyla kavga etmesin; bütün bunlar ihtiyarı sokak sokak dolaşmaya mecbur ederdi. O halde Trifon çok yakınlardaydı. Demek ki ne yelkende, ne balıkta, ne denizedir. O halde Trifon neredeydi?

Trifon evin önündeki çınar ağacının dibinde, üstünde otları kuruyan bir sandalyenin yanındaydı. Bir ikinci gemi yapmakla meşguldü. Bu seferki gemi on iki yaşındaki bir çocuğun yapacağı gemi değildi. Bu, artık şimdiden kaptan olacağı anlaşılan bir deli-

kanlının gemisiydi. İçinde açılmak, uzaklaşmak, seyahat arzuları dolu, hür, serazat⁴, vatansız bir insanın gemisiydi. İçinde dalgalar, fırtınalar, sakin denizler, acayip balıklar, bambaşka, bize benzemeyen, bize benzeyen insanlar dolu, bir insanın tahayyüllerinin, hatıralarının gemisiydi. Bu gemiyle deniz kenarına gidilir, bu geminin arkasındaki bandıra direğine bir ip bağlanır ve bu geminin yelkenleri rüzgârla şişer ve bu geminin sahibi, yelkenleri pupa gidenin arkasından neler, ne başka vatanlar, ne başka sular düşünebilirdi.

“Trifon orada mısın?”

“Buradayım!..”

“Bir yere kaybolma sakın.”

“Gemi yapıyorum.”

“Yine mi gemi?”

“Bu seferki ötekine benzemeyecek. Kocaman bir şey olacak. Akıntı gibi koşacak.”

“Adını ne koyacaksın geminin Trifon?”

“Adını mı?”

Çocuk düşünceye dalmıştı. Aklına önce anasının ismi gelmişti. Dudaklarının ucunda, Yovana ismi olduğu halde düşünüyordu. Bu ismi söylese, büyükbabanın gözlerinde yine hayallerin uçuşmaya başlayacağını, hatıraların dalgalar gibi kabardığını görecekti. İhtiyar, uzun zaman sakin bir deniz gibi bekleyecek, susacaktı. Trifon bu durgun ve ağır havaları sevmezdi. Bir daha sordu.

“Adını mı? Şey... ‘Stelyanos Hrisopulos’ koyacağım.”

İhtiyar elindeki iğni dantelalarla süslü masanın üzerine bırakmış, katıla katıla gülüyor ve kendi ismi konacak geminin ismini tekrarlıyordu:

“Stelyanos Hrisopulos!”

4. Serbest, özgür.

Yine kahlkahayla gülüyor:

“Stelyanos Hrisopulos” diyordu.

Trifon için ne yaşayan insanlar, ne çiçekler, ne akarsular ve mavi gözlü arkadaşlar bir mana ifade ederdi. Yalnız bu önüne, gözlerinin içine serilen ve üzerine arkaüstü yattığı zaman büyük güverteleri, boş yelkenlileri, güneşin içinde madenleri ve boyaları uçan vapurları düşünebildiği deniz ona, ciğerlerine çektiği havanın kıymetini, açıkçası yaşamamanın zevkini ve lezzetini verirdi. Ondan ötesi boş, ıssız, manasızdı. Toprak, kendisine yelkenlerini yapmak için kereste, çekiç ve keser verdiği için biraz bir şeye benzerdi. Trifon toprağı sevmez, ona hürmet ederdi. Çünkü birçok sevdikleri orada, onun altında, aklın durduğu bir yerde yaşıyorlardı. Fakat toprağın üstünde koşan, onun üstünde beş on para kazanmak kaygısıyla dönüp dolaşan insanlar ne tuhaf mahluklardı. Ve denize bir dakika durup bakmaya vakitleri olmadığını söyleyen bu insanlar ne zevksiz mahluklardı. Bu mektebe giden ufak çocuklar, denizin karşısında mektebi unutup bir gün, bir gece düşünceli kalamazdı. Dersler deniz kadar güzel, deniz kadar öğretici miydi acaba? Trifon denize girmeyenlerle arkadaşlık bile etmek istemezdi. Trifon denizi görmediği zaman, elinde keser, mütemadiyen küçük yelkenliler, garip kayıklar yapardı. O, her gün bir gemi yapar, her gün bir gemiyi söker, bir yenisine başlardı. Adanın sahilinden gelip geçen vapurlara bakar, “Acaba başka denizler de bu öne serilen gibi midir?” diye düşünürdü. Onun bir gemisi olsaydı, kocaman bir gemisi olsaydı, vinçli bir gemisi olsaydı. Hiçbir şehirde üç saatten fazla kalmadan, büyük şehirlerin gece ışıklarını, dört mil mesafeden son hızla geçip giderken seyretmek... Hiçbir şehirde beş saat kalmadan şehirden şehre, denizlerden denizlere, insanlardan insanlara, yurtlardan yurtlara...

Bu seferki gemi güzel olacaktı. İçine insan almayacaktı ama öteki yaptıklarına hiç benzemeyecekti.

Gemi bir gün hazırdı. Bu gemi Trifon için bir dünya demektir. Trifon bu gemi için, içinde bir şeylerin çarptığını hissediyor, bu gemiye bakarken Trifon, küçük kızların önünden geçtiği zaman duyduğu yumuşaklığı, bir nevi sarsıntıyı, baş dönmesini duyuyordu. Bu gemi Trifon için mavi gözlü bir kızdı. En tuhafı bu mavi gözlü kızı Trifon kendisi yaratmıştı. Bu mavi gözlü kız da Trifon'u seviyordu. Hiç mavi gözlü sahici kızlar Trifon'u severler miydi?

Stelyanos Hrisopulos gemisinin iskelenin poyrazı kıran limanlığında ilk denize salıverildiği gün bir öğle üstüydü. Gemi bir metre uzunluğundaydı. Beyaza boyanmıştı. Baş tarafına, büyük yatlarda olduğu gibi, yaldızlı bir çiçek işlenmişti. Onun aşağısında bir demir deliği vardı. Orada, demir deliğinde küçük, cıvayla parlatılmış dökme bir kurşun gözüküyordu. Onun yanı başına yaldızlı boyayla geminin ismi "Stelyanos Hrisopulos" yazılmıştı. Gemi üç fülokalıydı⁵. Fülokalardan biri dört köşeli; yelken, sakız gibi beyaz, kalın ve temizdi. Trifon günlerce bu yelkeni beyazlatmak için uğraşmış, bezi kezzaplarla yıkamış, silmişti. Güvertede her şey ince, sarı pirinç tellerle tutturulmuş, mahirane bir şekilde her şey birbirine sarı iplerle bağlanmıştı.

Yelkenler müteharrikti⁶. Yine güvertede herhangi bir kotranın bütün teferruatı göze çarpıyordu.

Kamara delikleri yapılmıştı. Kamara deliklerinin üstleri küçük camlarla örtülmüş ve camların etrafı sarı boyayla, bir pirinç madeni rengeyle parlatılmıştı.

Bu geminin içinde insan, küçücük minyatür tayfalar tahayyül ediyor; bir *Güliover Seyahatnamesi* okuyor gibi oluyordu.

Geminin bayrağı kırmızıydı, bayrağın ortasına bir istifham⁷ işareti koymuştu. İstifham işaretli bir geminin okyanusu aştığını

5. Küçük yelken.

6. Hareketli, çalışan.

7. Soru.

Trifon'a söylemişlerdi. Bayrak direğine Trifon, dedesinin uzatmalarını, paraketalarını⁸ yaptığı İngiliz siciminden bağlamıştı.

Gemi suya bırakılır bırakılmaz, sanki canlıymış gibi mütereddit bir hal aldı. Daha rüzgâr almamıştı. İskele, rüzgârı kesiyordu. İskelenin hizasına kadar bu vaziyette gitti. Tam o hizaya gelir gelmez, yan yatarak bütün yelkenleri şişti. İngiliz siciminin yumağı bitinceye kadar adeta bir uçurtma gibi uçtu. Trifon günlerce bu oyunla oynadı. Artık dedesi onu merak etmiyor; oraya, çakılların içine uzandığını, hafif meltemle kayıp giden gemisinin sicimini bırakıp topladığını, balık ağlarını ördüğü yerden biliyordu.

Köyün bütün çocukları, hatta Japon mağazalarından, oyuncakçı dükkânlarından alınmış motorlu sandallara, yeşil ve beyaz boyalı yelkenlilere sahip olanlar bile bir büyük çam ağacının dibindeki konferansta hazır bulundular. Stelyanos Hrisopulos gemisini batırmak için bütün tertibat hazır. Çocukların içinde derhal mühendisler peyda olmuş, toplar yapılmış, tüfekler hazırlanmış, kocaman taşlar bir kenara yığılmıştı.

Trifon, her zamanki gibi boyu kadar gemisiyle deniz kenarına inmişti. Ses seda yoktu, gemiye çoktandır tertibatsız, münferit peyda olan düşmanlar ortada gözüküyordu.

Trifon banyoların kenarına hazırladığı, çocukların her gün bozduğu kızıağı da dokunulmamış bir halde buldu. Gemisini oraya yerleştirdi. Öndeki tahtayı çeker çekmez yağlanmış kızaktan gemi hızla kayd, suya gömüldü. Hafif bir keşişleme esiyordu. Sicim gitgide boşanıyor, gemi hafif yana yatarak pupa gidiyordu.

İşte o zaman soba borusundan yapılan top, küçük çamların içinden patladı. Geminin yanına isabet eden taş, ona biraz daha hız vermiş, gemi büsbütün yan yatmış gidiyordu. Bir ikinci, bir üçüncü top patladı. Fakat isabet vaki olmadı. Trifon şaşırmış, gemiyi geri çekmeye imkân bulamamıştı. Üçüncü topun sesinden sonra Trifon büsbütün şaşırmış sicimi de elinden bırakmıştı.

8. Üzerinde yüzlerce iğneli köstek bulunan uzun balık oltası.

Hrisopulos gemisi alabildiğine koşuyordu. Bu sırada on altı çocuk, aralarında motorlu sandallara, altın yıldızlı güvertelerinde yalancı insanlar bulunan kotralara sahip çocuklar da bulunan on altı çocuk, ellerindeki ve ceplerindeki taşlarla beraber fırladılar. Stelyanos Hrisopulos gemisini batırdılar.

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

**Semaver, ne güzel kaynardı. Ali semaveri,
içinde ne ıstırap, ne grev, ne de kaza olan bir
fabrikaya benzetirdi. Ondan yalnız koku,
buhar ve sabahın saadeti istihsal edilirdi.**

Denizi, vapuru, adası, mahalle kahveleri, salaş meyhaneleri, bohem pasajları, Ermeni balıkçısı, topal martısı, Lüzumsuz Adam'ı, sokak köpekleri, bin bir hüznün oynaştığı günbatımları, gün doğmadan sokakları dolduran ameleleri, paydos saatlerinin umutsuz memurları, rakı şişesinde balık olan şairleri, neşeli kumpanyaları, sokakları utangaçça adımlayan yoksul çocukları, gayrimüslimleri, yalnızlığına ortak ettiği küçük insanlarıyla İstanbul'u yazdı Sait Faik, İstanbul oldu.

QR kodu okutunuz

Dijital fiyat etiketi

tavsiye edilen
KDV'siz
satış fiyatı

₺ 48

Sertifika no: 44919

ISBN 978-625-6162-88-4

9 786256 162884

Doğan
Kitap